

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

(II ПОЛОВИНА XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК ДО
ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Ужгород
2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ
(II половина XX – початок XXI ст.)
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

Ужгород
2024

УДК 070(09) (477) (076)
І-90

Історія української журналістики (II половина XX – початок XXI ст.): навчально-методичний посібник до вивчення курсу для студентів-журналістів / уклад.: Бідзіля Ю. М, Толочко Н. В. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2024. 54 с.

Рецензенти:

Сніцарчук Л. В., доктор наук із соціальних комунікацій
Богуславський О. В., доктор наук із соціальних комунікацій

Відповідальний за випуск:

Соломін Є. О., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
завідувач кафедри журналістики

Рекомендовано до друку

вченою радою філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет».
Протокол № 11 від 28 червня 2024 р.

© Юрій Бідзіля, Наталія Толочко

ВСТУП

*Хто не знає свого
минулого, той не
вартий майбутнього,
хто не відає про славу
своїх предків, той сам
не вартий пошани
(Максим Рильський)*

Курс «Історія української журналістики» є одним із основних у структурі освітньої програми для підготовки майбутніх журналістів. Студенти здобувають знання про специфіку зародження журналістської діяльності, розвиток українських медіа в першій половині ХХ ст., вивчають різноманітні аспекти функціонування національної медійної системи в різних історико-політичних обставинах, а також ознайомлюються з тенденціями та закономірностями розвитку журналістики, що вплинули на її сучасний стан.

Актуальність навчальної дисципліни не викликає сумнівів та зумовлена тим, що за попередні двадцять років ґрунтовне, системне вивчення історії вітчизняної журналістики поступово, повільно, але цілеспрямовано зміщується на маргінес у галузі соціальних комунікацій. Нагально й гостро стоїть потреба у розробці нової концептуальної стратегії історії вітчизняної журналістики, позбавленої радянсько-партійної методології у процесі системного аналізу масовокомунікаційних явищ.

Необхідність ретельного вивчення історії української журналістики майбутніми працівникам соціальнокомунікаційної галузі зумовлена не лише закономірністю ґрунтовно знати основні етапи розвитку майбутньої сфери своєї діяльності, але й тому, що об'єктивні знання дають змогу спростовувати ідеологічно шкідливі міфи так званих науковців північно-східного сусіда України про «віковічну спільність» нашої та російської історії. Розвій української журналістики якраз і є яскравим свідченням того, як російська влада століттями вдається до історичних маніпуляцій, створює міфи, перекручує та спотворює реальні факти і все це в результаті дає змогу росії аргументувати право на ті чи інші наші землі, а бажано, за їх версією, й усієї території України. Скорочення годин на вивчення цієї навчальної дисципліни у вітчизняних університетах, штучне послаблення інтересу студентів та аспірантів щодо дослідження життєвоважливих питань розвитку історії української журналістики, відсутність до цього часу сучасного ґрунтового підручника дає

підстави росіянам стверджувати, що такого системного явища, як історія української журналістики не існує взагалі, зате є спільна «общерусскость» українців та росіян. Брак історичних знань серед українського студентства та потужний московська пропагандистська атака на українську історію, зокрема й журналістики, може мати негативні наслідки для інформаційно-гуманітарної безпеки України. Вже зараз, після моніторингу знань студентів-медійників з історії української журналістики, виявляємо неприємні прогалини, як в питаннях зародження українського медіаландшафту, так і його розвитку в другій половині ХХ – поч. ХХІ ст. Не слід недооцінювати перманентне поширення та нав'язування Москвою світовому науковому співтовариству (через різноманітні канали) міфологем про «руській мір», «ощерусскость», «общіє корні», заперечення української мови, культури, нації, єдності українських територій, поширення ідеологем про спільне життя і боротьбу в одній країні, дискредитації будь-якої української влади, яка не лояльна до кремля, твердження, що Українська Держава не має історичних початків та перспектив. Всі ці пропагандистські наративи спрямовані на підриз національної та громадянської ідентичності, на знищення політичної свідомості на розкол і ліквідацію України як держави.

Не варто недооцінювати зусилля російської ідеологічної пропаганди та її вплив на різні довкола наукові круги радикальних сил в ЄС, США та інших країнах, для поширення спотворених історичних фактів у розвитку нашої держави. Свідченням пильної уваги до наших сторінок історії та намаганням дискредитувати розвиток історико-культурної та політичної спадщини України є як лженаукові опуси очільника Кремля щодо історії нашої держави, так і перезапуск навчальних програм з історії в російській вищій та шкільній системі освіти.

Намагання витворити якусь «общую» та «неделимую» з москвою історію України на теренах нинішньої росії йде ще з часів «Истории государства российского», «сочиненную по заданию императора» татариним Кара-Мурзою (він же перший і єдиний офіційний історіограф російського імператорського двору Ніколай Карамзін). Переписування і намагання витворити якусь спільну історію тягнуться аж до наших днів. Так, у 2007 році, за ініціативи кремля та при мовчазній згоді тодішньої української влади, була спроба дивного експерименту – підготовка та створення у рамках двосторонньої угоди спільного підручника з історії. Абсолютно цинічними виглядали рекомендації російського міністра закордонних справ С. Лаврова, як політика, що історія має бути об'єктивною, що МЗС рф активно підтримує заходи із захисту історичної пам'яті, і він

вважає, що цим повинні займатися не політики, а історики. У той же час Лавров додавав, що значення спільного підручника в тому, що історики вже на сучасному етапі намагаються виробляти загальні підходи до історії нашого спільного життя у складі Російської Імперії, а потім – СРСР. Лише політик забув додати, що в складі, як російської, так і радянської імперії титульною нацією були тільки росіяни, а українці, так само, як інші етноси, в кулуарах влади відносилися до «нерусских» і «неблагонадежных».

У середині квітня 2023 р. в російській федерації видали колективний витвір Фонду досліджень проблем демократії «История Украины» та Російського державного гуманітарного університету (РДГУ) із передмовою міністра закордонних справ Сергія Лаврова. Переписування історії України на російських теренах було завжди, а в сучасності актуалізувалося відразу після анексії Криму 2014 р. Однак якщо до 2021 року ще зустрічалися роботи, автори яких претендували на наукоподібність, то згодом гору наскрізь взяли безкомпромісні та відверті пропагандисти. Внаслідок суспільної ситуації в цілому та репресивного цензурного законодавства сподіватися на об'єктивні дослідження українського минулого в Росії марно. По суті, запущений процес формування нового російського «канону» історії України, але вже не окремих регіонів (Крим, Донбас), а всієї держави в цілому.

Ні для кого не є секретом, що зародження та розвій української журналістики у російській науці розглядається переважно у контексті розвитку своєї власної. Тут маємо справу з яскраво вираженим вульгарно-соціологічним підходом, в якому перебільшено вплив російських суспільно-політичних, культурних та інформаційних факторів на розвиток української журналістики. Джерела цього явища сягають ще радянської методології, до якої російські науковці останнім часом активно повертаються. Однак, на відміну від української академічної спільноти, росіяни лише за останній час видали десятки підручників та сотні навчально-методичних посібників з історії журналістики. Переважна частина цих видань, безумовно, тенденційні та упереджені, проте в Україні таких підручників, за більш, ніж 30 років Незалежності, нараховується мізерна кількість. Найкращим доводом яскравої різноманітності, складності та локальної оригінальності розвитку журналістики в Україні може бути тільки об'єктивне ґрунтовне наукове дослідження цих явищ і видання нових якісних підручників, які були б адаптовані для навчального процесу та науково-популярного читання загалом.

Історія української журналістики і як наука, і як навчальна дисципліна, перебуваючи у стані суспільно-наукового стрес-тесту потребує ґрунтового переосмислення та модернізації, зокрема й

самих підходів, як до дослідження інформаційних явищ та фактів, так і до методів викладання цього навчального предмету бо, у багатьох українських науковців, на жаль, усе ще залишаються старі засадничі методології. Натомість нове прочитання історії медійної системи України потребує радикальних змін, нової оцінки їх суспільної ролі у порівнянні з радянськими та пострадянськими підходами з одночасним збереженням національних традицій.

Найбільш радикально-нігілістичні скептичні погляди щодо доцільності глибинного досліджування історії української журналістики, яке буцімто не може спричинити нічого нового в науці про соціальні комунікації, ми б назвали неорелятивізмом. Такі переконання базуються на системному однобічному акцентуванні постійної мінливості та оновленні журналістської дійсності й запереченні відносно історичної стійкості інформаційної системи. Гносеологічне коріння соціальнокомунікаційного неорелятивізму вбачаємо у відмові від визнання спадкоємності в розвитку журналістської науки, перебільшення залежності процесу пізнання від його умов. Ні в якому разі не заперечуємо прогрес у розвитку вітчизняних соціальних комунікацій та необхідності модерного підходу до їх дослідження, лише вказуємо на необхідність поєднання в науці традицій і новаторства, історії, теорії та практики журналістської діяльності. Незнання або ігнорування вітчизняної історії журналістики призводить до того, що за абсолютно нові інформаційні явища видають такі, які в Україні мають досить давню традицію та навпаки – шукають те, що не притаманне нашій журналістиці, незважаючи на глобалізаційні процеси макдоналізації ЗМІ.

Серед найпотужніших центрів дослідження історії української журналістики, який охопив найширший пласт проблем, уже впродовж двох десятиліть, – Науково-дослідний інститут пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника (керівник – проф. Л. Сніцарчук). Помітний внесок у дослідження проблем історії вітчизняної преси зробила кафедра історії журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка під керівництвом проф. Н. Сидоренко. Заслужовують на увагу праці О. Мукомели М. Нечиталюка, І. Крупського, С. Костя, С. Семенко, В. Тарасюка, О. Шкільної, І. Срібняка та ін. З усього того, що якимось чином змінило партійно-класовий підхід у навчальному забезпеченні історії української журналістики в перші роки Незалежності – перевидання підручника Аркадія Животка «Історія української преси», що колись був надрукований у Мюнхені. Пізніше з'являються хрестоматії з історії української журналістики, укладені

Олександром Мукомелою та Наталею й Олександром Сидоренками. Спроби одноосібно створити з історії української журналістики посібник були у Володимира Владимірова, підручники – в Ігоря Михайлина. Не вдаючись до детального аналізу, зауважимо, що в цих навчальних джерелах все ж переважає той емпіричний та ілюстративний матеріал, який характерний для їхніх регіонів, – Луганська та Харкова, а історія української журналістики повинна охоплювати інформаційні явища держави загалом. Помітною серед нещодавніх праць з історії журналістики є посібник Юлії Нестеряк, Юрія Нестеряка та Олександра Клименка «Новітня історія української журналістики», де охоплено період 1989–2019 рр. Автори деталізовано й цікаво подають інформацію про основні періоди, з'ясовують тенденції в медіакommunікації, розповідають про постатей української журналістики, а також доповнюють виклад цінними архівними матеріалами, фотодокументами, спогадами учасників. Окрім якісного наповнення, підручник гарно оформлений, його приємно читати й поза навчальним курсом. Після ознайомлення з виданням складається достатньо цілісна картина розвитку медіагалузі періоду Незалежної України. Однак, попри добру ілюстративну базу, в цьому посібнику достатньо обмежена навчально-аналітична складова, яка конче необхідна сучасному українському студенту.

Метою навчальної дисципліни «Історія української журналістики» є виробити у студентів на теоретичному й практичному рівні знання і наукову систему поглядів про розвиток української журналістики II половини XX ст. – початку XXI ст. з урахуванням суспільно-політичних умов її функціонування; довести не лише актуальність, але й прямий взаємозв'язок та взаємозалежність знань із історії журналістики з модерними дослідженнями в галузі соціальних комунікацій як єдиної наукової системи, що повинна характеризуватися цілісністю та єдністю кількісного і якісного накопичення знань.

Курс «Історія української журналістики» розрахований на один семестр та передбачає комплексне вивчення особливостей розвитку медіа після Другої світової війни до сучасності. Ознайомлює студентів із змістом базових принципів історії української журналістики, основами соціальних комунікацій. Передумовами вивчення дисципліни є такі курси: «Основи журналістики», «Основи масової комунікації», «Історія української журналістики (від зародження до першої середини XX ст.)», «Історія зарубіжної журналістики». Особливістю «Історії української журналістики» є те, що під час навчання студенти створюють індивідуальний та колективний інформаційно-аналітичний продукт для різних видів

медіа: 1) один випуск історичного журналу, створений групою; 2) один випуск аналітичного ток-шоу на історичну тематику; 3) серію публікацій для соціальних мереж з метою популяризації важливих тем з історії української журналістики; 4) історичну реконструкцію однієї теми в аудиторії або інформаційно-аналітичну програму; 5) пишуть лист-послання нащадкам про російсько-українську війну і події сьогодення. Якщо студенти виявляють бажання до написання авторських публікацій на історичну тематику, тоді одне із завдань може буде замінене такою творчою роботою. Для написання авторських матеріалів і їхньої публікації в онлайнних, газетних виданнях студенти самостійно чи з допомогою викладача шукають інформаційні приводи, збирають та опрацьовують фактаж, створюють актуальні тексти, готують до них фото і відео. Публікують власні матеріали на сайтах і в соцмережах кафедри.

Щоб полегшити процес підготовки підсумкових матеріалів та зацікавити студентів, мотивувати їх роботи, викладачі курсу організовують заняття у форматі навчальних ігор та симуляції редакції журналу з історії розвитку медіа, а також майстер-класів у редакції газети «Погляд», телерадіостудії, а також проводять зустрічі у пресклубі – за участі журналістів, учених-істориків, дизайнерів, медіааналітиків, фотографів тощо. Крім того, на підсумкове заняття – презентацію готових матеріалів запрошують стейкхолдерів.

Курс оновлено з урахуванням вітчизняних особливостей системи медіаосвіти, євроінтеграційних прагнень нашої держави та нових викликів на ринку праці, а також завдяки досвіду закордонного стажування у медійних організаціях та освітніх закладах (BBC, FOJO, EJTА, Університет Бат Спа та Університет Центрального Ланкаширу в Англії, Університет Лінея у Швеції, Університет ім. Адама Міцкевича у Познані (Польща), Університет св. Кирила і Мефодія в Трнаві (Словаччина), Академія викладачів журналістики, яку реалізовує ГО «Український інститут медіа та комунікації» у співпраці з Deutsche Welle Akademie за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ).

Отже, у результаті опанування навчальної дисципліни «Історія української журналістики» студенти будуть уміти: створювати інформаційний продукт для медіааудиторії; шукати, здобувати, опрацьовувати інформацію з різних джерел, критично мислити, аналізувати повідомлення, розрізняти факти та судження; працювати в команді для досягнення певної мети. У методичному посібнику подаємо теоретичні питання лекційних занять, завдання до лабораторних занять та додаткові матеріали для глибшого засвоєння курсу.

ТЕМИ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Розвиток українських медіа в перші десятиліття після Другої світової війни

План

1. Особливості висвітлення у пресі економічного реформування в Україні в кінці 40-х – на початку 50-х рр.
2. Відлуння постанов ЦК ВКП(б) 1946–1950 рр. про журналістську й культурну діяльність в українській пресі та серед творчої інтелігенції.
3. Антиукраїнські дії відділу преси ЦК КП(б)У 40–50-х рр. (розпорядження про вилучення праць М. Грушевського та В. Винниченка).
4. Відлуння постанови ЦК КП(б)У «Про оперу «Велика дружба» Мураделі» в медійному просторі України.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Які труднощі виникли в Україні на етапі повоєнної відбудови та чи висвітлювали їх у медіа?
Як писали у пресі про економічне реформування 40-50-х рр. XX ст.?
Чому вилучали праці М. Грушевського та В. Винниченка? Коли їхній доробок став доступний громадськості?
Яке значення журналів «Звезда» і «Ленинград» для розвитку культури тогочасної країни?
Чим відома опера Мураделі, чому вона не сподобалася владі?
2. Знайти у відкритих джерелах резолюцію про журнали «Звезда» і «Ленинград», ознайомитися з документом. Назвати основних авторів, дописувачів цих видань. Пояснити причини цензури.
3. Прослухати подкаст «Будинок Слово» про репресованих письменників, які жили в однойменному будинку в Харкові (URL: <https://soundcloud.com/theslovohousepodcast>).
З'ясувати особливості аудіопроекту, його композицію, звуковий супровід, специфіку розкриття характерів героїв. Поміркувати, як вплинули тогочасні події на подальший

розвиток культури. Підготувати письмовий відгук на один епізод або подкаст загалом.

4. Прочитати публікацію Б. Сидоренка «Цей підступний імперський хробачок: Сторінками спогадів Володимира Винниченка» (URL: <http://www.golos.com.ua/article/327261>). Підготувати презентацію про публіцистичну діяльність В. Винниченка й М. Грушевського та їхній вплив на тогочасні й сучасні події в Україні.

Література до теми

1. Бідзіля Ю. М. Преса Закарпаття XIX – XX ст.: посіб. для журналістів. Ужгород : Ліра, 2001. 80 с.
2. Історія української культури: 36 матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
3. Історія української преси XX століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
4. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіаполітики 1988–1998 рр. Навчальний посібник. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
5. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Т. 1: (1939-1953) / упоряд.: Т. Галайчак, О. Луцький, Б. Микитів, Л. Батрак-Плодиста, Ю. Сливка, Л. Федоришин; Ред. кол.: Ю. Сливка (відп. ред.), Т. Галайчак, О. Луцький. НАН України. Інститут українознавства ім. І. І. Крип'якевича. К.: Вид-во «Наукова думка», 1995. 750 с.
6. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку XX століття/ уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, К.: Дослідницький центр історії української преси, 2001. 448 с.
7. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – XX ст.) : підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
8. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.

Тема 2. Репресивні заходи щодо української культури й науки в кінці 40-х – на початку 50-х рр.

1. Антиукраїнська діяльність Л. Кагановича проти української інтелігенції та преси.
2. Критика генетичного вчення в українській пресі та тогочасному суспільстві.
3. Висвітлення «ждановщини» і «лисенківщини» в медіа.
4. Антирадянські ідеї на сторінках підпільних і закордонних видань (журнал «На чатах», «Літературна Україна», «Свобода» та ін.).

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
*Чому журнал «На чатах» (Додаток А) вважався небезпечним у період СРСР?
Що відбулося під час перебування при владі Л. Кагановича?
У чому полягала критика генетичного вчення?
Як розвивалася преса післявоєнної доби? Які теми превальювали на сторінках тогочасних видань?*
2. Здійснити огляд 2–4 номерів видання «Закарпатська правда» за 40–50-ті рр. Презентувати проблемно-тематичні аспекти матеріалів, пояснити особливості стилістики.
3. Ознайомитися з матеріалом про культивування образу Сталіна в Росії (URL: <https://lenta.ru/articles/2020/09/12/stalin/>). Поділитися враженнями. Поміркувати над причинами й наслідками сучасного вияву сталінізму. Чи впливає це на сучасні події, чи може бути однією з причин війни?
4. Прочитати матеріал науковиці Л. Масенко «Як політики СРСР змінювали українську мову» (або прослухати подкаст) на сайті «Куншт» (URL: <https://kunsht.com.ua/articles/yak-politiki-srsr-zminyuvai-ukrainsku-movu>). Пояснити наслідки такої політики для української нації. Поміркувати над тим, які кроки варто зробити негайно, аби зміцнювати становище української мови, щоб нею спілкувалося якомога більше українців у державі й поза її межами.

Література до теми

1. Історія української культури: 36 матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
2. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
3. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. Навчальний посібник. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
4. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Т. 1: (1939–1953) / упоряд.: Т. Галайчак, О. Луцький, Б. Микитів, Л. Батрак-Плодиста, Ю. Сливка, Л. Федоришин; Ред. кол.: Ю. Сливка (відп. ред.), Т. Галайчак, О. Луцький. НАН України. Інститут українознавства ім. І. І. Крип'якевича. К.: Вид-во «Наукова думка», 1995. 750 с.
5. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
6. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т.2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
7. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку ХХ століття / уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, К.: Дослідницький центр історії української преси, 2001. 448 с.
8. Срібняк І. Історія журналістики (XVII–XX ст.) : підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
9. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.

Тема 3. Закарпатська періодика після приєднання краю до складу УРСР

1. Процес радянзації інформаційного простору Закарпаття у перші роки після приєднання.
2. Цькування очільників та представників закарпатської греко-католицької церкви.
3. Трансформація періодичних видань на Закарпатті після встановлення радянської влади («Закарпатська правда», «Молодь Закарпаття», «Советское Закарпатье», «Вісник НРЗУ», «Kárpáti Igaz Szó»).

4. Поява багатопартійної преси на Закарпатті.

Література до теми

1. Бабидорич Михайло Іванович. Епізоди життя / упоряд. В. М. Бабидорич ; передм. В. Дрогальчука. Ужгород : Мист. Лінія, 2007. 342 с.
2. Бідзіля Ю. Преса Закарпаття: від демократії до радянзації (40–60 рр. XX століття). *Українська періодика: історія і сучасність*. Львів. 2002. С. 590–594.
3. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Т. 1: (1939–1953) / упоряд.: Т. Галайчак, О. Луцький, Б. Микитів, Л. Батрак-Плодиста, Ю. Сливка, Л. Федоришин; ред. кол.: Ю. Сливка (відп. ред.), Т. Галайчак, О. Луцький. НАН України. Інститут українознавства ім. І. І. Крип'якевича. К.: Вид-во «Наукова думка», 1995. 750 с.
4. Культурне життя в Україні: західні землі. Т. 2 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький, Ю. Сливка, Л. Батрак-Плодиста, Б. Микитів. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. 920 с.
5. Культурне життя в Україні. Західні землі : [док. і матеріали] / НАН України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. Київ : Наук. думка, 1995. Т. 3 : 1966–1971 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький ; відп. ред. О. Луцький. Львів: [Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України]. 2006. 855 с.
6. Михайло Бабидорич: життя в журналістиці : бібліогр. покажч. : до 95-річчя від дня народж. / Департамент культури Закарпат. облдержадмін., КЗ «Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняка» Закарпат. облради ; уклад.: М. Б. Бадида, І. В. Когутич ; передм. В. Дрогальчука ; відп. за вип. О. А. Канюка. Ужгород : ТІМРАНІ, 2018. 152 с.
7. Рішко М. Як жила, боролась і вмирала «Закарпатська правда» : Документальна повість про унікальну газету і її творців. Ужгород: Ліра, 2005. 142 с.

Тема 4. Українські друковані медіа періоду «відлиги»

План

1. Українська преса після смерті Й. Сталіна.
2. Вплив доповіді М. Хрущова «Про культ особи і його наслідки» на розвиток медіа в Україні.

3. Український кінематограф періоду «відлиги».
4. Антицерковна кампанія радянських органів влади та її висвітлення в газетах.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Як позначилася смерть диктатора на розвитку журналістики?
Коли доповідь «Про культ особи і його наслідки» стала відома громадськості?
З якими проблемами зіткнулися українські митці в період «відлиги»?
Які теми превалювали в кінематографі періоду «відлиги»?
Як проводили антицерковну кампанію?
2. Подивитися випуск про XX з'їзд партії, звернути увагу на лексику, схарактеризувати інформаційний сюжет, пояснити ознаки пропаганди (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kXuRzJDYjI8&t=61s>). Також переглянути випуск «VETERANO блог» про сприйняття постаті диктатора сучасними росіянами (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jl12x01Ku04>). Порівняти ставлення до «вождя» після його смерті, коли заговорили про його злочини, й у сьогоденні, коли є джерел інформації вистачає, але ставлення до диктатора позитивне.
3. Проаналізувати публікацію антирелігійного змісту (із газет 1950–1960 рр., що зберігаються у фондах Наукової бібліотеки УжНУ – на вибір) за схемою:
Про яку проблему ідеться в статті?
Які економічні і/або політичні інтереси відображаються у цьому повідомленні?
Чи джерела інформації, думки яких наведено, обізнані з предметом розмови, з проблемою?
Чи є анонімні джерела? Вони викликають довіру?
Чи представлено різні думки й аргументи, чи ж репортер подає тільки один бік цієї історії?
Чи стаття містить інформацію, яка може сформувати певне упередження з боку читача?
Що ви бачите як явну мету повідомлення? Чи є прихована мета?
Які емоції викликає ця стаття?

Література до теми

1. Богуславський О. В. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. (Структура. Частина перша) / за ред. С. Костя. Львів, 2002. 422 с. (у співавторстві).
2. Животко А. П. Історія української преси: навч. посіб. / упоряд. М. Тимошик. Видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 368 с.
3. Історія української культури: 36 матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
4. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
5. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. : навч. посіб. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
6. Культурне життя в Україні: західні землі. Т. 2 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький, Ю. Сливка, Л. Батрак-Плодиста, Б. Микитів. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. 920 с.
7. Культурне життя в Україні. Західні землі : [док. і матеріали] / НАН України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. Київ : Наук. думка, 1995. Т. 3 : 1966-1971 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький ; відп. ред. О. Луцький. Львів: [Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України]. 2006. 855 с.
8. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку ХХ століття/ уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, К.: Дослідницький центр історії української преси, 2001. 448 с.
9. Срібняк І. Історія журналістики (XVII–XX ст.) : підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
10. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.

Тема 5. Розвиток українського радіомовлення

План

1. Зародження українського радіо.
2. Основні етапи розвитку радіомовлення в ХХ ст.

3. Радіомережа в регіонах УРСР.
4. Особливості та причини функціонування іномовлення на Закарпатті в умовах радянського тоталітаризму.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Яка роль радіомовлення в системі ЗМІ?
Як розвивалося українське радіо до створення Української РСР?
Чому налагодження радіомережі в регіонах сприяло тягlosti у розвитку і телебачення?
Що відомо про перші радіопрограми, які транслювали на територію сучасного Закарпаття для місцевих українців?
Чому в прикордонних регіонах СРСР займалися «глушінням» передач?
Які ефірні вимоги до матеріалів на радіо?
У чому полягають труднощі вибору теми бесіди на радіо?
2. Прочитати публікації про запуск радіопередачі для закарпатських українців (русинів) у Кошице, а також про першу радіопередачу із радянського Закарпаття (Додаток Б1, Б2). Порівняти подачу інформації, стиль газетних заміток. Коротко характеризувати тогочасний медіаландшафт, спираючись на дані в публікаціях та інформацію з додаткових відкритих джерел.
3. Послухати вивіс програми «Дзеркало історії» з архіву Українського радіо (URL: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=530>). Визначити основні теми сюжетів. Назвати, які жанри превалюють у програмах.
4. Здійснити письмовий огляд 3-5 випусків радіоісторій про Лесю Українку (URL: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=852>). Пояснити переваги й недоліки такого жанру, поміркувати над варіантами популяризації історично-біографічних проєктів серед молоді.

Література до теми

1. Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту: підручник. К. : ВЦ «Київський університет», 2004. 190 с.
2. Історія національного радіоефіру: архівні матеріали (1942–1969) / упоряд. Н. М. Сидоренко. Київ: Інститут журналістики, 2004. 115 с.

3. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики: підручник. К.: Знання, 2006. 628 с.
4. Лінгвальний та екстралінгвальний аспекти комунікації в мультикультурному середовищі Закарпаття: монографія / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі, Г. В. Шаповалової, Я. М. Шебештян. Ужгород: РІК-У, 2021. 628 с.
5. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
6. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Київ: Україна, 2005. 384 с.
7. Миронченко В. Я. Основи інформаційного радіомовлення. К., 1996. 440 с.
8. Пенчук І. Л. Радіожурналістика: основні засади функціонування : методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Запоріжжя, 2004.

Тема 6. Етапи становлення і розвитку телебачення в Україні

План

1. Ідеологічний підтекст замовчування винаходу Павла Грабовського.
2. Телевізійні трансляції кінця 30-х рр. як передумова телемовлення 50-х рр. XX ст.
3. Регулярне телебачення після заснування Київської телестудії.
4. Розвиток регіональних телестудій. Особливості телетрансляцій на Закарпатті.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Яку роль відіграв Павло Грабовський у розвитку українського телебачення?
Чому в СРСР приховували інформацію про телевізійні трансляції в Києві кінця 30-х рр. XX ст.?
Чи залежала проблематика програм на радіо і ТБ від того, що відбувалося в СРСР?

Як розвивалися 1, 2, 3, 4 програми?

Чим телеміст схожий із ток-шоу?

2. Переглянути фрагмент телемосту, що вийшов у період СРСР (з 9 хв., URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FI2NgIH1XoM>). Порівняти теми, стиль ведення програми з сучасними телепрограмами.
3. Проаналізувати публікацію про вихід першої телепередачі Закарпатської телестудії (Додаток БЗ). Пояснити значення такої події, схарактеризувати стиль подачі, назвати особливості тогочасного медіарозвитку.
4. Підготувати ток-шоу / телевізійну бесіду / дискусію на суспільно важливу тему, пов'язану з історією української журналістики. Розподілити ролі, написати сценарій, провести в аудиторії.

Література до теми

1. Бідзіля Ю., Соломін Є., Толочко Н., Шаповалова Г., Шебештян Я. Закарпатські медіа кризь призму етнотолерантності: монографія. Ужгород: Гражда, 2019. 372 с.
2. Іщенко А. І. Історія становлення українського телебачення: виникнення телевізійних професій та апробація жанрів екранного мистецтва (1939–1969 рр.) : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком. : 27.00.04. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. Київ, 2018. 16 с.
3. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Київ: Україна, 2005. 384 с.
4. Толочко Н. В. Становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в історичному, політичному, культурному контекстах: автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій». Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, 2020. 20 с.
5. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / М. М. Карабанов, С. О. Абрамов, В. О. Горобцов, І. Г. Мащенко; заг.ред. І. С. Чиж; редкол.: (голова) В. М. Петренко. Київ : Дирекція ФВД, 2006. 647 с.
6. Яковець А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика / наук. ред.: С. І. Даниленко. Київ: Києво-Могилянська акад., 2007. 239 с.

Тема 7. Особливості медіа в епоху «застою»

План

1. Специфіка розвитку українського радіо на початку 60–80-х рр.
2. Українське телебачення періоду «застою».
3. Кінематограф періоду «застою». Діяльність С. Параджанова.
4. Періодичні видання 60–80-х рр. в УРСР.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Чим запам'ятався історичний період «застій» в українській культурі й медіа?
Чи можна було уникнути такого періоду? Викладіть власну гіпотезу.
Які теми висвітлювали працівники друкованих медіа, радіо й телебачення в епоху «застою»?
Чи сприяв «застій» розвитку руху «шістдесятників»?
2. Переглянути випуск програми В. Кіпіані про М. Коцюбинську. З'ясувати особливості програми та пояснити риси характеру дисидентки, її внесок у розвиток руху «шістдесятників». (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YjZkeUZ6XRs>). Написати замальовку, нарис або портрет.
3. Переглянути фільм «Тіні забутих предків». Написати відгук.
4. Підготувати інфографіку про епоху «застою» в медіа.

Література до теми

1. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. К.: Критика, 2010. 656 с.
2. Культурне життя в Україні. Західні землі : [док. і матеріали] / НАН України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. Київ : Наук. думка, 1995. Т. 3 : 1966-1971 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький ; відп. ред. О. Луцький. Львів: [Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України]. 2006. 855 с.
3. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку XX століття/ уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, К.: Дослідницький центр історії української преси, 2001. 448 с.

4. Мельникова-Курганова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960 – початку 1990 рр.: монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2020. 228 с.
5. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – XX ст.): підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
6. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.
7. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / М. М. Карабанов, С. О. Абрамов, В. О. Горобцов, І. Г. Машенко; заг.ред. І. С. Чиж; редкол.: (голова) В. М. Петренко. Київ : Дирекція ФВД, 2006. 647 с.

Тема 8. Культурна та літературно-духовна проблематика у ЗМІ другої половини ХХ ст.

План

1. Літературно-художня творчість і літературна преса другої половини ХХ ст.
2. «Літературна газета» та «Літературна Україна» у II половині ХХ ст. Тема української культури на її сторінках.
3. Журнал «Вітчизна» як літературно-художній часопис.
4. Журнал сатири і гумору «Перець» у 40–70-х рр.
5. «Радянський Львів» як літературно-художній часопис: від заснування до сучасності.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Політична сатира у «Перці» суперечила ідеології?
Хто був найвідомішим автором «Перцю»?
Чим приваблював читачів журнал «Радянський Львів»?
Яка перша назва журналу «Вітчизна»?
Який відомий журнал виходив у Львові в 40-х рр.?
2. Пояснити проблемно-тематичні аспекти сайту «Української літературної газети» – правонаступниці місячника літератури, мистецтва, критики, наукового і громадського життя, що виходив у Мюнхені у 1955–1960 роках (URL: <https://litgazeta.com.ua/>).

3. Здійснити огляд різних номерів журналу «Вітчизна» (URL: https://archive.org/details/vitchyzna/%D0%92%D1%96%D1%82%D1%87%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%201987_01/). Пояснити актуальність, відповідність тем історичному періоду.
4. Ознайомитися з публікацією В. Агеєвої «Чому розстріляли редакцію "Перця" і як урятувався Остап Вишня» (URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blogs-40108478>). Поміркувати над тим, як можна було зарадити трагедії. Викласти власну гіпотезу.
5. Проаналізувати випуски журналу «Перець» за 2022–2023 рр. (URL: <https://www.perets.org.ua/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%8C/>). З'ясувати актуальність публікацій і запропонувати стратегію популяризації журналу в новітніх медіа.

Література до теми

1. Енциклопедія українознавства: словникова частина. Т. 9: «Тимошенко – Хмельницький Богдан» / гол. ред. В. Кубійович; Наукове товариство ім. Шевченка. Париж, Нью-Йорк: «Молоде життя», 1980.
2. Історія української культури: 36 матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
3. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
4. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. : навч. посіб. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
5. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
6. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т.2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
7. Мельникова-Курганова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960 – початку 1990 рр.: монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2020. 228 с.
8. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.

9. Передирій В. Журнал «Радянський Львів» (1945–1951 pp.): історія видання, проблемно-тематичні напрями змісту. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. 2010. Вип. 2. С. 84–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2010_2_8.

Тема 9. Рух опору в другій половині XX ст.

План

1. Особливості розвитку преси «шістдесятників».
2. Публіцистична та літературна діяльність В. Симоненка як спалах «шістдесятництва».
3. Дисидентство в українському суспільстві та українських ЗМІ.
4. Явище самвидаву та його наслідки для розвитку журналістики.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
*Які ідеї висловлювало покоління «шістдесятників» у медіа?
Хто з митців належав до «шістдесятників»?
Чому рух опору мав значний вплив на розвиток культури й медіа?
У яких країнах поширювалися дисидентські рухи й настрої?
Як писали про дисидентів сучасники й нащадки?*
2. Ознайомитися з мультимедійним матеріалом про дисидентів (URL: https://dysydeny.localhistory.org.ua/?fbclid=IwAR0HY46THQIK8lRVem-Dkvev8Z2DrwnJ8s4dtmGWnNe4R_70pjIjxioyEY).
Пояснити формально-змістові особливості. Про одного з дисидентів підготувати й записати відеорозповідь (до 1 хв).
3. Проаналізувати матеріал про українського дисидента Івана Дзюбу і його дружину Марту (URL: <https://theukrainians.org/ivan-i-marta/>) за схемою:
*Про яку тему / проблему ідеться в матеріалі?
Чи джерела інформації, думки яких наведено, обізнані з предметом розмови, з проблемою?
Чи стаття містить інформацію, яка може сформувати певне упередження з боку читача?
Чи є прихована мета в публікації?
Які емоції викликає матеріал?*

4. Прослухати програму про дисидентів В. Кіпіані (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vd-s25MtMRM> та випуск «Машина часу» (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3VFfjiS8i6E>). Пояснити особливості дисидентського руху в Україні, взяти участь у дискусії про унікальність українського дисидентства та його прорахунки.
5. Ознайомитися з інформацією про В. Макуха (URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28834100.html>), з'ясувати та пояснити причини його самогубства.

Література до теми

1. Дискусія про політичний тиск та цензуру в українських медіа: Журналістська осінь – 2002. К.: Телекритика, 2003. 104 с.
2. Історія української культури: 36 матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
3. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
4. Камінський А. Край, еміграція і міжнародні закуліси / передм. Д. Ребет. Видання Політичної Ради ОУНЗ. Манчестер; Мюнхен; Нью-Йорк, 1982. 264 с.
5. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. : навч. посіб. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
6. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку ХХ століття/ уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, К.: Дослідницький центр історії української преси, 2001. 448 с.
7. Мельникова-Курганова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960 – початку 1990 рр.: монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2020. 228 с.
8. Словник журналіста : терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007. 224 с.
9. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – ХХ ст.) : підручник. К. : ВПЦ НАУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
10. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.

Тема 10. Проблематика української незалежності в публіцистиці ХХ ст.

План

1. Роль публіцистики С. Бандери у працях його послідовників.
2. Ідеї Д. Донцова в українській незалежній публіцистиці.
3. Публіцистика Олеся Гончара.
4. Публіцистична діяльність Павла Загребельного.
5. Петро Скунець як редактор і публіцист.
6. Публіцистична діяльність В. Чорновола.
7. Публіцистика та публіцистичність у творчості Ліни Костенко.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
*Які основні ідеї у публіцистиці С. Бандери?
Який за обсягом журналістський доробок О. Гончара?
Які лекції Л. Костенко видані окремим збірником?
Чим допомагала публіцистична діяльність В. Чорновола його політичній активності?
Які особливості публіцистики В. Яворівського?
Із якими темами працював П. Скунець-журналіст та в яких медіа?*
2. Ознайомитися з матеріалом про депортованого українського підлітка Д. Бережного (URL: <https://www.currenttime.tv/a/istoriya-denisa-berezhnogo-kotorogo-vyvezli-v-rossiyu-vo-vremya-okkupatsii/32766136.html>) та порівняти його історію з депортацією українських громадян радянської доби.
3. Написати есе «Якби Вячеслав Чорновіл став президентом...» / «Якби Василь Стус дожив до 100 років» / «Якби українці масово повстали проти голодомору...» (на вибір).
4. Проаналізувати матеріал про одного з політ'язнів сталінських концтаборів Івана Мирона (URL: https://theukrainians.org/25-lit-dlia-ivana/?fbclid=IwAR3vWzXxF5POTrugXC6cpl5gS7uAWQTRQHL7wmhy929bq_Flyq-N06lGYvk) за схемою:
Чи є текст і фотографії найкращими способами розповісти цю історію? Чи можуть бути інші, більш ефективні варіанти? Який формат запропонували б ви?

Яку роль відіграють фотографії у створенні загального враження про матеріал?

Чи є покликання на додаткові матеріали, щоб читачу був доступний ширший контекст?

Література до теми

1. Бідзіля Ю. М. Преса Закарпаття XIX – XX ст.: навч. посіб. Ужгород : Ліра, 2001. 80 с.
2. Бідзіля Ю., Соломін Є., Толочко Н., Шаповалова Г., Шебештян Я. Закарпатські медіа крізь призму етнотолерантності: монографія. Ужгород: Гражда, 2019. 372 с.
3. Камінський А. Край, еміграція і міжнародні закуліси / передм. Д. Ребет. Видання Політичної Ради ОУНЗ. Манчестер; Мюнхен; Нью-Йорк, 1982. 264 с.
4. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
5. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т.2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
6. Мельникова-Курганова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960 – початку 1990 рр.: монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2020. 228 с.
7. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. Вид 3-є. К.: ЦУЛ, 2002. 284 с.
8. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
9. Словник журналіста : терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007. 224 с.

Тема 11. Особливості української агенційної журналістики

План

1. Поширення агенційної журналістики на території України.
2. Перші українські інформаційні агентства.
3. РАТАУ-ДНАУ-Укрінформ.
4. Інформаційні агенції після проголошення незалежності.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання.
Коли запрацювало перше українське інформаційне агентство і хто його заснував?
Які періоди відомі в історії ІА «Укрінформ»?
Чому сучасні інформаційні агенції змушені розширювати свою діяльність?
Чи кожна новина має основні критерії Бі-Бі-Сі: актуальна – нова – цікава – становить особистий інтерес?
Як зробити з інформації новину?
Хто може бути героєм журналістського матеріалу?
2. Підготувати презентацію про роботу одного з українських інформаційних агентств (на вибір).
3. Проаналізувати матеріал Н. Костіної «Темна кімната в європейському ньюзрумі. Чому ТАСС досі не виключили з Європейського альянсу інформаційних агентств» (URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3809416-temna-kimnata-v-evropejskomu-nuzrumi.html>), визначити, якими джерелами інформації користувалася журналістка, яких джерел їй не вистачило, які джерела можна було б залучити для удосконалення публікації.
4. Знайти в мережі відомості про кінцевих власників інформаційних агенцій в Україні. Порівняти дві публікації про судове засідання у справі відомого олігарха на офіційних сайтах ІА (URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3803356-apelacijnij-sud-zalisiv-kolomojskogo-pid-vartou-do-26-sicna.html>, <https://www.unian.ua/multimedia/video/news/10474203-kolomoyskomu-umenshen-razmer-zaloga.html>). Пояснити специфіку висвітлення інформації та дотримання стандартів журналістики в обох повідомленнях.

Література до теми

1. Гід журналіста: зб. навч. матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Центр підготовки й вдосконалення журналістів, Інститут масової інформації ; адапт. та упоряд. А. Лазарева ; ред. С. Таран. К. : [б.в.], 1999. 96 с.

2. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста : практ. посіб. Інститут масової інформації. Київ: ТОВ «Софія-А», 2016. 184 с.
3. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед Пресс: професійний poradник / пер. з англ. А. Іщенко. К.: Києво-Могилянська академія, 2005. 158 с.
4. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. Вид 3-є. К.: ЦУЛ, 2002. 284 с.
5. Нестеряк Ю. В. Інформаційно-технологічний і творчий потенціал агенційної журналістики (вітчизняний і світовий досвід) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.08 «Журналістика». К., 2005.
6. Сучасна агенційна журналістика: довідкове видання / за заг. ред. В. В. Різуна. К., 2010. 148 с.
7. Фолькер В. Журналістика газет і журналів. Видання 2-е, перероблене. пер. з нім. В. Климченко. К.: Центр вільної преси, 2017. 377 с.

Тема 12. Специфіка розвитку української журналістики після проголошення курсу на перебудову та гласність

План

1. Дискусії у пресі щодо створення «Народного руху України за перебудову».
2. Висвітлення аварії на ЧАЕС в українських ЗМІ: еволюція гласності.
3. Спроба перевороту (ГКЧП) та оцінка його тогочасною пресою.
4. Оцінка операції «Вісла» в сучасних медіа.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
*Які труднощі виникали при створенні «Народного руху України за перебудову»? Чи описувала їх тогочасна преса?
 Які спільні ознаки мали матеріали про аварію на ЧАЕС? Коли про катастрофу почали повідомляти громадськості?
 В який спосіб медіа інформували про переворот ГКЧП?
 Якими матеріалами сучасні медійники нагадують українцям про трагедію «Вісла»?*

2. Послухати радіопрограму про сучасних жителів Чорнобиля (URL: https://static.hromadske.radio/2020/04/hr-radiofilm-Chornobil_2020.mp3). Назвати методи збору інформації, які застосовує журналіст Поміркувати, до якого жанру слід віднести цю програму – радіофільму чи все ж радіорепортажу? Яка роль ведучого у цій програмі? Він сторонній спостерігач чи активний оповідач? Чому? Як ви ставитеся до такої думки одного зі співрозмовників: «*Можливо, це [територію Прип'яті] дійсно можна буде перетворити на щось, про що будуть знати, що це величезний «Діснейленд». Зробити частину меморіальною, частину розважальною, ще якоюсь. Приваблювати людей і змушувати увесь цей Чорнобиль працювати на нас?*»
3. Переглянути випуск програми «Історія без міфів» про операцію «Вісла» (URL: https://www.youtube.com/watch?v=tIXJM_SDzvE&t=2s). Написати есе про трагічну сторінку української і польської історії, дібрати назву.

Література до теми

1. Бідзіля Ю. М. Періодика транскордоння в контексті міжнаціональної комунікації : монографія. Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород: Аутдор-Шарк, 2016. 472 с.
2. Бідзіля Ю. М. Преса Закарпаття XIX–XX ст.: навч. посіб. Ужгород : Ліра, 2001. 80 с.
3. Бідзіля Ю. М. Історія української журналістики: стрес-тест у контексті новомодних досліджень соціальних комунікацій та тенденції до неорелятивізму. *Українська періодика: історія і сучасність*. 2018. С. 3–11.
4. Історія української культури: 36 матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
5. Історія української преси XX століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
6. Мельникова-Курганова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960 – початку 1990 рр.: монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2020. 228 с.
7. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.

Тема 13. Українська журналістика перших років незалежності

План

1. Проблема олігархізації та комерціалізації українських ЗМІ.
2. Особливості розвитку української періодики: від проголошення незалежності – до бізнес-проектів політичних партій.
3. Заснування комерційних радіостанцій в Україні.
4. Розвиток комерційного телебачення.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
Кому належали українські медіа перших років незалежної України?
Як трансформувався інформаційний ринок після створення олігархічних медіагруп?
Як змінилася структура медіавласності за період повномасштабної війни?
Якими були переваги й недоліки ведення медіабізнесу в Україні у 90-х рр.?
Чим зумовлений стрімкий розвиток комерційних радіостанцій і телебачення?
Які програми і формати пропонували українцям комерційні мовники в 90-х рр.?
2. Переглянути лекцію Ю. Макарова про інтелектуальне телебачення (URL: <https://detector.media/community/article/194117/2021-11-24-pro-intelektualne-telebachennya/>).
Поміркувати над тим, наскільки доцільним було і є запозичення телевізійних форматів в інших країн та чи має інтелектуальне телебачення перспективи у воєнний або повоєнний період?
3. Проаналізувати матеріал «30 років у 30 фотографіях» (URL: https://theukrainians.org/spec/30photosUA/?fbclid=IwAR2Ha_lFtD6w3iOG0Hu6tnXheI52zUQKbFwBygzhsPS-af74ji3sOXycGX0) за схемою:
Чи є текст і фотографії найкращими способами розповісти цю історію? Чи можуть бути інші, більш ефективні варіанти? Який формат запропонували б ви?

Яку роль відіграють фотографії у створенні загального враження про матеріал?

Чи є покликання на додаткові матеріали, щоб читачу був доступний ширший контекст?

Література до теми

1. Бідзіля Ю., Соломін Є., Толочко Н., Шаповалова Г., Шебештян Я. Закарпатські медіа крізь призму етнотолерантності: монографія. Ужгород: Гражда, 2019. 372 с.
2. Білоус О. М. Регіональне телебачення України в контексті національно-патріотичного виховання дітей: концепція, принципи, тематика : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.04 «Теорія та історія журналістики». Київський. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2013. 19 с.
3. Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту: підручник. К. : ВЦ «Київський університет», 2004. 190 с.
4. Історія національного радіоефіру: архівні матеріали (1942–1969) / упоряд. Н. М. Сидоренко. Київ: Інститут журналістики, 2004. 115 с.
5. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
6. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
7. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / М. М. Карабанов, С. О. Абрамов, В. О. Горобцов, І. Г. Машченко; заг.ред. І. С. Чиж; Редкол.: (голова) В. М. Петренко. Київ : Дирекція ФВД, 2006. 647 с.

Тема 14. Утиски свободи слова в незалежній Україні

План

1. Проблеми розвитку медіа після проголошення Незалежності.
2. Українські ЗМІ в період «темників».
3. Криміналізація українського суспільства та інформаційного простору.
4. Співробітники ЗМІ, що стали жертвами убивць або загинули внаслідок терористичних актів і воєнних дій на території України

5. Справа Г. Гонгадзе. Плівки Мельниченка.

**Запитання для актуалізації знань
та завдання для практичної роботи**

1. Відповісти на запитання:
Чому після проголошення Незалежності в медіа й надалі спостерігалися радянські традиції?
Який вигляд мали «темники» та з якою політичною особистістю вони пов'язані?
Як трансформувалися «темники» в інформаційно-політичних технологіях українських медіа окремих олігархічних груп?
Які кроки були необхідними для забезпечення свободи слова в Україні 1990-х – початку 2000-х рр.?
Які медійні організації спрямовують свою діяльність на захист українських журналістів?
У яких виданнях працював Георгій Гонгадзе?
За які досягнення присуджують премію імені Г. Гонгадзе?
2. Прочитати лонгрид про Г. Гонгадзе (URL: <https://gongadze.reporters.media/>). Пояснити засоби впливу на читача, а також назвати деталі, які допомагають відтворити портрет медійника. Поміркувати над жертовністю в журналістиці, написати есе, дібрати заголовки.
3. Переглянути лекцію В. Кіпіані «Доба темників в українській журналістиці» (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z3MQFb94OY4&t=19s>). Пояснити наслідки впливу «темників» на розвиток тогочасних і сучасних медіа. Підготувати презентацію про утиски свободи преси на початку 2000-х рр.
4. Ознайомитися з курсом «Журналістика», розділом «Історія журналістики в Україні від Миколи Вересня та сучасні тенденції в журналістиці від Юрія Макарова» на сайті «WiseCow» (URL: <https://wisecow.com.ua/zhurnalistika/zhurnal%D1%96stika-z-mikoloyu-veresnem-ta-yur%D1%96%D1%94m-makarovim/>). Обрати тему / проблему, яка хвилює, та запропонувати дискусію за нею в аудиторії.

Література до теми

1. Бідзіля Ю. М. Преса Закарпаття XIX–XX ст.: навч. посіб. Ужгород: Ліра, 2001. 80 с.

2. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
3. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
4. Остапа С. В., Міський В. В., Розкладай І. Є. Суспільне мовлення в Україні: історія створення та виклики. Київ: ТОВ «Друкарня Віол», 2018. 156 с
5. Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітично-довідковий збірник / за заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, О. Погорелова. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с.
6. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – ХХ ст.): підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.

Тема 15. Українська журналістика після президентських виборів 2004/2005 рр.

План

1. Послаблення владного тиску на медіа.
2. Поява нових тем на шпальтах та нових форматів в електронних ЗМІ.
3. Інформаційний простір періоду перед, під час та після виборів Президента 2004 р.
4. Питання «статус-кво» масмедіа в стосунках із владою.
5. Особливості використання «джинси» як нової форми прихованої реклами.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
*Які новітні тенденції поширюються в українській журналістиці після революції?
Наскільки сильним був вплив олігархічних медіа на вітчизняному медіаринку?
Чому в постреволуційний час не вдалося започаткувати Суспільне мовлення?*

Як ЗМІ висвітлювали вибори Президента?

Чи змінилася «джинса» з розвитком новітніх медіа?

2. Проаналізувати матеріал про висловлення недовіри гендиректору обласної телерадіокомпанії «Закарпатські телевізійники бунтують» (URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/5239?o=1>). Пояснити причини таких ситуацій, що були типовими для ОДТРК в різних областях.
3. Підібрати регіональні онлайн-медіа та підібрати приклади політичної і комерційної «джинси».
4. Порівняти передвиборчі гасла двох опонентів на виборах – В. Ющенка і В. Януковича. Чи були б актуальні такі заклики на сучасних виборах?
5. У відкритих джерелах знайти інформацію про здобутки і втрати медіа після революційного періоду. Написати есе, дібрати назву.

Література до теми

1. Дискусія про політичний тиск та цензуру в українських медіа: Журналістська осінь – 2002. К.: Телекритика, 2003. 104 с.
2. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
3. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. : навч. посіб. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
4. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
5. Остапа С. В., Миський В. В., Розкладай І. Є. Суспільне мовлення в Україні: історія створення та виклики. Київ: ТОВ «Друкарня Віол», 2018. 156 с.
6. Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітично-довідковий збірник / за заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Кущ, О. Погорелова. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с.
7. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – ХХ ст.): підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.

Тема 16. Створення і розвиток Суспільного мовлення в Україні

План

1. Специфіка суспільного телерадіомовлення, функції незалежних мовників в різних країнах.
2. Етапи організації Суспільного мовлення в Україні.
3. Проблеми перших років СМ в Україні.
4. Діяльність Суспільного під час війни 2014–2023 рр.
5. Суспільне в умовах активного розвитку новітніх медіа.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповіді на запитання:
*У чому полягає основна ідея Суспільного мовлення?
Які функції BBC та інших незалежних телерадіокомпаній у світі?
Чому одразу після проголошення Незалежності й аж до 2015 р. не вдалося створити суспільний мовник?
Які функції виконує Суспільне під час війни та які могло б виконувати за умов достатнього фінансування?
Чим особливий конвергентний ньюзрум Суспільного? Як працюють такі ньюзруми в регіонах?
Які заходи варто здійснити, щоб Суспільне стало одним із найпопулярніших медіа для отримання інформації в умовах війни та чи можливо це?*
2. Переглянути випуск про розвиток Суспільного. Схарактеризувати основні етапи з 2015 р. (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5voFe2DW8SQ>).
3. Взяти участь у дискусії про успіхи й прорахунки різних етапів створення Суспільного мовлення в Україні – за лекцією 3. Аласанії (URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=1586481584883641>).
4. Переглянути виступ відомого публіциста В. Портникова на «National Media Talk» та висловити свою думку про воєнну цензуру в Україні, розширення можливостей Суспільного під час війни (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=e5Q-aGhDwP4>).

Література до теми

1. Джолос О. В. Упровадження суспільного телемовлення в Україні: комунікаційні, організаційні та правові аспекти : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.04; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2017. 20 с.
2. Іванова О., Мойсеєва О., Стеблина Н. Місцева преса: посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії / під ред. О. Іванової. Київ: ТОВ «Бізнесполіграф», 2019. 232 с.
3. Лінгвальний та екстралінгвальний аспекти комунікації в мультикультурному середовищі Закарпаття: монографія / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі, Г. В. Шаповалової, Я. М. Шебештян. Ужгород: РІК-У, 2021. 628 с.
4. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
5. Остапа С. В., Миський В. В., Розкладай І. Є. Суспільне мовлення в Україні: історія створення та виклики. Київ: ТОВ «Друкарня Віол», 2018. 156 с.
6. Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітично-довідковий збірник / за заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, О. Погорелова. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с.
7. Толочко Н. В. Становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в історичному, політичному, культурному контекстах: автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій». Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, 2020. 20 с.

Тема 17. Сучасна українська журналістика: від Революції Гідності до повномасштабного вторгнення Росії

План

1. Проблеми розвитку української преси з 2013 р.
2. Особливості новітніх медіа України.
3. Вплив комерційного телебачення на суспільно-політичні процеси.

4. Галузева специфіка, проблемно-тематичне спрямування сучасних онлайн-медіа.
5. Специфіка роботи медіа в Україні після повномасштабного вторгнення Росії.
6. Дискусії щодо стандартів журналістики в умовах війни.

Запитання для актуалізації знань та завдання для практичної роботи

1. Відповісти на запитання:
З якими труднощами зітнулися українські медіа після Революції Гідності?
Які новітні явища спостерігалися на медіаринку під час революції?
Яку роль відіграли державні медіа в революційному і постреволуційному періодах?
Чи розвиваються в Україні галузеві медіа для журналістів?
Як змінювався регіональний медіаринок після 2014 р.?
2. Ознайомитися з таймлайном про чотири покоління української журналістики (URL: https://project.liga.net/projects/LMF/?fbclid=IwAR0Cj9pZbGV0XlpGZEdF58FeecNMkE3mYrk1ijLLn7wdDrUGL_gUDvww6T0) Схарактеризувати особливості розвитку українських медіа. Обрати бажаний період (роки) і докладно розкрити / пояснити тогочасні події у власній презентації, доповнивши її мультимедійними елементами.
3. Прочитати матеріал про хроніку ворожнечі 1991–2014 рр. і підібрати мультимедійний супровід, зважаючи на порушені в тексті проблеми (URL: <https://www.platfor.ma/topic/chto-rossyya-sdelala-ukrayne-plohogo-hronika-vorozhnechi-1991-2014/>). Відповідь обґрунтувати.
4. Провести кругли стіл на тему «Дієвість телемарафону «Єдині новини» від запуску проєкту – до сьогодні».
5. Переглянути фільм-розслідування опозиційного журналіста А. Захарова про початок війни Путіна проти України (URL: https://www.youtube.com/watch?v=4fHbJL_mZUc), підготуватися до дискусії за темою.

Література до теми

1. Бугрим А. В. Комерційні процеси на телебаченні в Україні. Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua> (дата звернення: 10.12.2017).
2. Іванова О., Мойсеева О., Стеблина Н. Місцева преса: посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії / під ред. О. Іванової. Київ: ТОВ «Бізнесполіграф», 2019. 232 с.
3. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. : навч. посіб. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
4. Квіт С. Масові комунікації. Друге видання, виправлене і доповнене. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.
5. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. К.: Критика, 2010. 656 с.
6. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 рр.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
7. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.
8. Фергюсон Н. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку: пер. з англ. Київ: Наш Формат, 2018. 568 с.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з «Історії української журналістики» є: поточний контроль на лабораторних заняттях, тематичний контроль за результатами самостійної та індивідуальної роботи студентів, зокрема й презентація творчих робіт, а також підсумковий контроль – у вигляді модульної контрольної роботи та усного екзамену з елементами тестів.

Під час лекцій використовуються інтегровані методи: організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності та методи мотивації і стимулювання навчальної діяльності. Студенти будуть виконувати цілеспрямовану самостійну роботу для поглиблення розуміння специфіки предмету, а також перед проведенням лабораторних завдань. Практичні заняття передбачають такі види робіт: аналіз публікацій, рольові ігри, симуляція роботи студентської редакції, написання текстів тощо. Крім того, буде використано метод письмового контролю.

Упродовж семестру буде здійснюватися поточний контроль під час лабораторних занять, тематичний контроль – за результатами самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також підсумковий – у вигляді 2-х підсумкових модульних контрольних робіт і усного екзамену.

Індивідуальна та колективна робота студента складається з таких завдань: 1) створення одного випуску історичного журналу в групі; 2) зйомка випуск аналітичного ток-шоу на історичну тематику в аудиторії; 3) серія публікацій для соціальних мереж з метою популяризації важливих тем з історії української журналістики; 4) історична реконструкцію однієї теми в аудиторії або створення випуску тематичної програми; 5) лист-послання нащадкам про російсько-українську війну і події сьогодення або матеріал історичної проблематики, опублікований на сайтах кафедри. Кожне з індивідуальних завдань оцінюється в 20 балів, що в максимальній сумі складає 100.

Презентація та публічний захист робіт відбувається за участі стейкхолдерів (викладачі кафедри, випускники, роботодавці, студенти старших курсів). Загальний рейтинг студента виводиться сумою балів за індивідуальні завдання та поточне тестування й самостійну роботу шляхом виведення середнього арифметичного $(100+100) : 2$.

Критерії оцінювання авторських матеріалів у рамках курсу «Історія української журналістики»

Критерії	Максимальний рівень	Середній рівень	Мінімальний рівень	Незадовільний рівень
Актуальність, відповідність формату статті / програми	Тема актуальна, викликає інтерес, а також є проблемною, «глибокою» та підходить для створення матеріалу (5)	Тема актуальна, викликає інтерес, але не вистачає проблемності (4)	Тема зловоденна, утім не варта висвітлення у форматі аналітичної статті / програми, більше підійдуть інформаційні жанри (3)	Автор обрав не дуже актуальну тему й не зумів актуалізувати її, пояснити на початку тексту (1)
Архітектоніка матеріалу: наявність всіх важливих для тексту частин, логічна, змістова єдність	Структура чітка й обумовлена ідеєю; всі елементи пов'язані один з одним таким чином, що читач легко переходить від одного до іншого (5)	Структура досить чітка, утім є логічні повтори чи збіги в окремих блоках; потрібно частково змінити послідовність підзаголовків і частин тексту / програми (4)	Структу-ра потребує вдосконаленн я, порушена логічна послідовність у частинах тексту, не відокремлено змістові блоки (3)	Хаотичність, втрата логічних зв'язків між частинами тексту / програми (1)
Оригінальність заголовка, підзаголовків, інших текстових елементів	Назва оригінальна, привертає увагу; читач може переглянути підзаголовки, інші текстові фрагменти / таймкоди й відразу виділити ключову інформацію (5)	Заголовок та підзаголовки привертають увагу, утім подеколи трапляється двозначність, повтори чи помилки (4)	Заголовок не оригінальний, частково відповідає змісту, не розкриває суть матеріалу (3)	Назва зовсім не відповідає змісту; інші текстові фрагменти не виділено (1)
Представлення різних думок, аргументів	Автор використовує якісні джерела, ретельно опрацьовує інформацію; у тексті представлено різні думки, є покликання на матеріали, пов'язані з історією питання (10)	Джерела інформації подеколи викликають питання; різні думки представлено, однак недостатня аргументація, авторська думка «губиться» між цитатами інших людей (8)	Компіляція матеріалу з різних джерел; не всі джерела якісні; аргументи не представлені (6)	Анонімні джерела, відсутність аргументів, порушено стандарт балансу думок і точок зору (2)

Візуальне доповнення (фото, відео, аудіо, карти, інфографіка тощо) / музичне (звукове) оформлення програми	Кожен елемент є важливою складовою матеріалу, а також створений автором (15)	Візуальні / звукові елементи (оформлення) актуальні, утім подеколи ускладнюють сприйняття інформації (10)	Візуальні / звукові елементи погано поєднуються зі змістом (7)	Відсутні / візуальні елементи / проблеми зі звуком (3)
Мовленнєвий рівень, ступінь розкриття теми	Помилки в тексті відсутні чи є незначними, автор зумів розкрити тему з одного або кількох ракурсів, мета досягнута (10)	Автор припускається помилок, частково розкрив тему, хоча дотримався мети, продемонстрував обізнаність (5)	У тексті забагато помилок; тема майже не розкрита; представлена інформація може сформулювати певне упередження з боку читача (3)	У тексті дуже багато помилок; автор не зумів розкрити тему (2)
Підсумкова оцінка	50	35	25	10

У цілому знання студентів оцінюються в межах загальноприйнятих норм за національною шкалою ЕКТС:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ESTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна література

1. Бідзіля Ю. М. Періодика транскордоння в контексті міжнаціональної комунікації : монографія. Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород: Аутдор-Шарк, 2016. 472 с.
2. Бідзіля Ю. М. Преса Закарпаття XIX – XX ст.: посіб. для журналістів. Ужгород : Ліра, 2001. 80 с.
8. Бідзіля Ю. М. Історія української журналістики: стрес-тест у контексті новомодних досліджень соціальних комунікацій та тенденції до неорелятивізму. Українська періодика: історія і сучасність. 2018. С. 3–11.
9. Бідзіля Ю., Соломін Є., Толочко Н., Шаповалова Г., Шебештян Я. Закарпатські медіа крізь призму етнотолерантності: монографія. Ужгород: Гражда, 2019. 372 с.
10. Білоус О. М. Регіональне телебачення України в контексті національно-патріотичного виховання дітей: концепція, принципи, тематика : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.04 «Теорія та історія журналістики». Київський. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2013. 19 с.
11. Богуславський О. В. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини XX ст. (Структура. Частина перша) / за ред. С. Костя. Львів, 2002. 422 с. (у співавторстві).
12. Бугрим А. В. Комерційні процеси на телебаченні в Україні. Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua> (дата звернення: 10.12.2017).
13. Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту: підручник. К. : ВЦ «Київський університет», 2004. 190 с.
14. Джолос О. В. Упровадження суспільного телемовлення в Україні: комунікаційні, організаційні та правові аспекти : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.04; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2017. 20 с.
15. Животко А. П. Історія української преси: навч. посіб. / упоряд. М. Тимошик. Видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 368 с.
16. Історія національного радіоефіру: архівні матеріали (1942–1969) / упоряд. Н. М. Сидоренко. Київ: Інститут журналістики, 2004. 115 с.
17. Історія української культури: 36. матеріалів і документів / упоряд.: Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.

18. Історія української преси ХХ століття : хрестоматія / упоряд. О. Мукомела. К.: Науково-видавничий центр «Наша наука і культура», 2001. 352 с.
19. Іщенко А. І. Історія становлення українського телебачення: виникнення телевізійних професій та апробація жанрів екранного мистецтва (1939–1969 рр.) : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.04. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. Київ, 2018. 16 с.
20. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. К.: Критика, 2010. 656 с.
21. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Т. 1: (1939–1953) / упоряд.: Т. Галайчак, О. Луцький, Б. Микитів, Л. Батрак-Плодиста, Ю. Сливка, Л. Федоришин; ред. кол.: Ю. Сливка (відп. ред.), Т. Галайчак, О. Луцький. НАН України. Інститут українознавства ім. І. І. Крип'якевича. К.: Вид-во «Наукова думка», 1995. 750 с.
22. Культурне життя в Україні: західні землі. Т. 2 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький, Ю. Сливка, Л. Батрак-Плодиста, Б. Микитів. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. 920 с.
23. Культурне життя в Україні. Західні землі : [док. і матеріали] / НАН України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. Київ : Наук. думка, 1995. Т. 3 : 1966–1971 / упоряд. Т. Галайчак, О. Луцький ; відп. ред. О. Луцький. Львів: [Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України]. 2006. 855 с.
24. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики: підручник. К.: Знання, 2006. 628 с.
25. Лінгвальний та екстралінгвальний аспекти комунікації в мультикультурному середовищі Закарпаття: монографія / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі, Г. В. Шаповалової, Я. М. Шебештян. Ужгород: РІК-У, 2021. 628 с.
26. Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку ХХ століття/ уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, К.: Дослідницький центр історії української преси, 2001. 448 с.
27. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Київ: Україна, 2005. 384 с.
28. Мельникова-Курганова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960 – початку 1990 рр.: монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2020. 228 с.

29. Нестеряк Ю. В., Нестеряк Ю. М., Клименко О. П. Новітня історія української журналістики (1989–2019 pp.) : навч. посіб. К., 2022. 192 с.
30. Остапа С. В., Міський В. В., Розкладай І. Є. Суспільне мовлення в Україні: історія створення та виклики. Київ: ТОВ «Друкарня Віол», 2018. 156 с.
31. Пенчук І. Л. Радіожурналістика: основні засади функціонування : методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Запоріжжя, 2004.
32. Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітично-довідковий збірник / за заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, О. Погорелова. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с.
33. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – XX ст.) : підручник. К. : ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
34. Толочко Н. В. Становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в історичному, політичному, культурному контекстах: автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком.: 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій». Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, 2020. 20 с.
35. Українська преса : хрестоматія / за ред. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. 1. 520 с.
36. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / М. М. Карабанов, С. О. Абрамов, В. О. Горобцов, І. Г. Мащенко; заг.ред. І. С. Чиж; редкол.: (голова) В. М. Петренко. Київ : Дирекція ФВД, 2006. 647 с.

Допоміжна література

1. Бабидорич Михайло Іванович. Епізоди життя / упоряд. В. М. Бабидорич ; передм. В. Дрогальчука. Ужгород : Мист. Лінія, 2007. 342 с.
2. Бебик В. М. Засоби масової інформації посткомуністичної України/ В. М. Бебик, О. І. Сидоренко К.: МАУП, Дослідницький центр історії української преси, 1996. 124 с.
3. Белей Л. «Русинський» сепаратизм: націотворення in vitro. Київ: Темпора, 2017. 390 с.
4. Гід журналіста: зб. навч. матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Центр

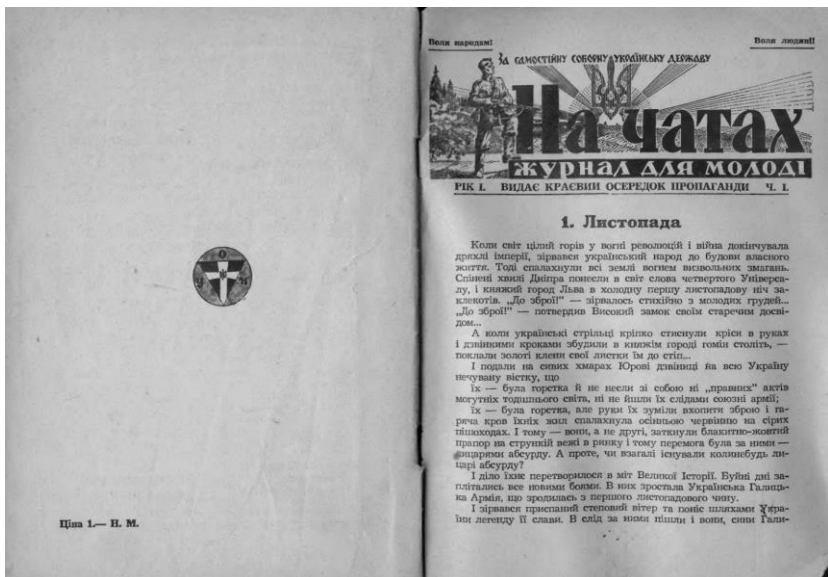
- підготовки й вдосконалення журналістів, Інститут масової інформації ; адапт. та упоряд. А. Лазарева ; ред. С. Таран. К. : [б.в.], 1999. 96 с.
5. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста : практ. посіб. Інститут масової інформації. Київ: ТОВ «Софія-А», 2016. 184 с.
 6. Дискусія про політичний тиск та цензуру в українських медіа: Журналістська осінь – 2002. К.: Телекритика, 2003. 104 с.
 7. Енциклопедія українознавства: словникова частина. Т. 9: «Тимошенко – Хмельницький Богдан» / гол. ред. В. Кубійович; Наукове товариство ім. Шевченка. Париж, Нью-Йорк: «Молоде життя», 1980.
 8. Камінський А. Край, еміграція і міжнародні закуліси / передм. Д. Ребет. Видання Політичної Ради ОУНЗ. Манчестер; Мюнхен; Нью-Йорк, 1982. 264 с.
 9. Карпенко В. Преса і незалежність України: практика медіа-політики 1988–1998 рр. : навч. посіб. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, Нора-Друк, 2003. 356 с.
 10. Квіт С. Масові комунікації. Друге видання, виправлене і доповнене. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.
 11. Куляс І., Головенко Р., Земляна І. ЗМІ та вибори Саморегуляція, безпека, закони / за заг. ред. Н. Лигачової-Чернолуцької, О. Романюк. К., 2018. 100 с.
 12. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
 13. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т.2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
 14. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд. Київ: К.І.С., 2004. 220 с.
 15. Миронченко В.Я. Основи інформаційного радіомовлення. К., 1996. 440 с.
 16. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. Вид 3-є. К.: ЦУЛ, 2002. 284 с.
 17. Михайло Бабидорич: життя в журналістиці : бібліогр. покажч. : до 95-річчя від дня народж. / Департамент культури Закарпат. облдержадмін., КЗ «Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняка» Закарпат. облради ; уклад.: М. Б. Бадида, І. В. Когутич ; передм. В. Дрогальчука ; відп. за вип. О. А. Канюка. Ужгород : ТІМРАНІ, 2018. 152 с.
 18. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика, том 62 / за заг. ред. В. Ф. Іванова; пер. з нім.

- В. Климченка. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 234 с.
19. Рішко М. Як жила, боролась і вмирала «Закарпатська правда»: документальна повість про унікальну газету і її творців. Ужгород: Ліра, 2005. 142 с.
 20. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007. 224 с.
 21. Субтельний О. Україна: історія / пер. з англ. Ю. І. Шевчука. К.: Либідь, 1991. 512 с.
 22. Сучасна агенційна журналістика: довідкове видання / за заг. ред. В. В. Різуна. К., 2010. 148 с.
 23. Фергюсон Н. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку: пер. з англ. Київ: Наш Формат, 2018. 568 с.
 24. Яковець А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика / наук. ред.: С. І. Даниленко. Київ: Києво-Могилянська акад., 2007. 239 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Гугл-академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
2. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>
3. Diasporiana. Електронна бібліотека. URL: <https://diasporiana.org.ua/>
4. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>
5. Медіаграмотність. URL: <https://ms.detector.media/>
6. Медіакритика. URL: www.mediakrytyka.info
7. Навчальний курс МедіаДрайвер. URL: <http://mediadriversonline/>
8. Наукова бібліотека ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
9. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Онлайн-курс «Новітня історія України: від початку Другої світової війни до сучасності». Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:KNU+101+2014_T2
11. Просвітницькі курси з медіаграмотності, розроблені у рамках проекту DESTIN. URL: <https://examenarium.sumdu.edu.ua/promo/program/79>
12. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника. URL: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>

Додаток А. Вибрані сторінки журналу «На чатах». Ч. 1, 1947 р.

Вісті з українських земель

Большевики виницують український народ

Ще не затерлися в народній пам'яті криваві роки гестапівського терору, ще свіжі рани болюче тліють, а вже нові душогуби доповнюють кинути жертв і страждальців України. Злочинище більшовицької класи переходить від межі людської уяви. На горіж трупів, на крові і слізах мільйонів, будуть воли своє мерзенне життя. Супроти мирного населення стосують жадливий терор, примішуючи всі можливі методи фізичного, морального та матеріального виснаження.

Вбивають в нічому
людей:

Дні 31.1. 1946 р. в с. Гай Дітковецькі замордовували більшовицьким дезінформаційним з червоної армії Романівська Володимира, який ввечерю потрапив в сім'ю додому.

Другого дня ціле село влаштувало замордованому демонстративний похорон. За це арештували постійні три жінки й двох чоловіків. Отак трактують більшовицьки червоноармійці, що криміналізили за їхні інтереси на далеких фронтах.

Дни 163, 46 р. в м. Комарно замордували большевики в жадний спосіб Оньхового Осипа, літ 60 і його дружину, літ 55. Обоє старці поколози багнетами.

Дня 31.1. 46 р. в с. Ошпирько, р-н Лопатин, банда большевиків напала ніччю на родину Токарських і Пана-чуків, ограбили їх з усього майна й вимордували всіх членів родини. З родини Токарських замордували: господаря, літ 56, жінку, літ 52 і дві дочки. З родини Пана-чуків: господаря,

літ 45, його дружину, літ 42 і двоє дітей від 4 — 8 літ.

Дні 12.4. 46 р. в с. Чижиків, р-н Висновок, напали бандити на хату Платоніна Миколи. Господари вбили, дочку ранили та зграбували всі речі в хаті.

Дня 12.5. 46 р. в с. Близьководи, р-н Куликів, нкад арештувало дві дівчини: Матвівку Параскевію і одну колишню санітарку. Обоє їх так сильно побили, що дізнати підчас тортур неможливо.

Дня 16.5. 46 р. в с. Сілець Бєл-
кід, р-н Кам'янка-Бузька, наско-
чили війська нмкд з Рудн Сієд-
кої на хату Гуралів та вбили його
дружину, а самого господаря тяж-
ко ранили. При тому ограбили
його майно.

Дня 21.6. 46 р. на прасілку Чикас с. Топорів, р-н Радехів, вбили большевики одного господаря, а другого тяжко ранили кинжалом у тому часі, як вони купалися в річці. Оба господарі недавно демобілізовані з черв. армії.

Дня 27. 46 р. трьох більшови-
ків бреховецького гарнізону ало-
милися вночі до хати Кусик Сте-

панів в с. Рівна Рутька, р-н Бруховиці і почали грабувати одні позутті і гроші. На крик селянин збіглися сусіди. Напасники револьверовим пострілом вбили селянку, забрали все пограбоване майно й поділилися в напрямі Бруховиці.

He never does.

Для 164. 46 р. в с. Тетевчині, р-н Радехів, в наслідок большевицької стрілянини згоріло 16 господарств.

В квітні і травні 1946 р. вигнали більшовиків в с. Ісак Доганович Гривасов, р-н Ісакіат, понад 3600 моріс ас, а від Токеросів і Тріпіню 8000 моріс ас. При цьому ворог підпалював також і сільські хати, праски, а порідкув і с. села. Так спалило с. Ісакієво: Вола Раданасова, Куті Б. Тріпін, Ласів Б. Токерос, Добрієва К. Шуренгі і ін.

Дні 203, 46 р. с. в. Добротів, р-н Кам'янка-Бузька, двох сільців СКВ абияк двох істребительств с. Ісак. Більшовиків спалили в тому селі 14 господарств.

Грабунгът:

Цілоднічну обов'язкову здачу молока наказали більшовицьки селянам здати до кінця червня. В с. Птавичі в селищного Бойка за нездачу молока забрали корову та наложили 5 тисяч карб. штрафу. На це суму забрали всі хатні речі та овес.

Для 24.5. 46 р. в с. Руда Сі-
леська, р-н Кам'янка-Бузька, ен-
каведисти зграбували в Королєви-

ча Михайла й Пеньюса Павла одяг, взуття й харчові продукти.

Дня 6.6.46 р. в с. Кадлубицька у громадянина Кирила Петра здемонстрували більшовицьку хатню обстановку та частину господарств за те, що господарин не дозволила їм рити черешню. В хаті виставили муку й інші харчові продукти з нафтою, соленою ой пірм, зірвали підлогу, побили вікна, поклали піч

Дня 8.8. 46 р. в с. Сілець, Беньків, р-н Кам'янка-Буська, напали ніччю трьох большевиків на хату Браташа Онуфрія і зграбували в нього одяг, взуття і харчові

Для 14.6. 46 р. на присяжку с. Топорів р-н Радеків, 60 башмачників робили ревізії по господарствах. В Залісся Антона порубали підлогу, зграбували дві діжки меду, три кг. мила і солонцю. В подібний спосіб пограбили інших господарств.

Дні 29.6, 46 р. в с. Воронівці (Кам'янецьчина) 18 більшовицьких вояків вбили двох мешканців Мазети. Особа й пограбували весь одяг, чоботи й харчові продукти. На це надійшла з поля дружина господаря Ани, літ 38; грабників вбили. П'ятеро з вояків, що зали-

Дня 14.8. 46 р. в с. Родатичі, р-н Геродол, башмачники пограбували Перічка Івана, при чому тяжко його поранили.

Додаток Б. Публікації про започаткування радіомовлення і телебачення на Закарпатті

Радіопередача ізъ Ужгорода

8. I. 1933 года.

В настоящее время культурные деятели всьех народностей на Полю. Русь чрезвычайно заинтересована в том, чтобы Чис. Рогозин, а в частности его отделение в Коммунах, предоставляли на крайнем севере два раза вь весь год возможность радиопередачи непосредственно ст. Полю. Русь. Желание шлоить справедливое. Творческий процесс на Полю. Русь, независимо оть его национального толка настолько важен и настолько оригинален по своему существу, что заслуживает быть включенным вь общую радиостанцию Республики.

8-я с. составят от 6½ с. и до 7-4 с. вчерта первая, такс как опытная рационалсчца, уфизаваные полнмь успсхмь. Програма была фсхсолько обшприва на прсдсставлсннм врсмем (1½ часа) и только блсгодар случаю она была нсчсрана — конщиря Радюжурнал вт послсднмьм часу прсдсставл лншнхь полт часа. Вь дальншсмь, пр регурьрснмь рационалсчсхь сь Полс Русь то лсгко мсжн набьавт и составлвт програма джкэ по спсцальнмь, кончснн чсчс художсствснно-пропагандацнхь задачамь.

Краткое слово относительно ЦВ-лей радиопередач сказал д-р Е. Невзильский. Далее следовали крат-

кие доклады — шк. инсп. Юсифа Пешини на тему „Школы на Подк. Руси до переворота и нынѣ“ и проф. д-ра В. Бирчака „О современной литературѣ Подкарпатской Руси“.

[illegible]

Надѣмся, что общими силами
Подк. Русь достигнетъ того, что та-

ГОВОРИТЬ УЖГОРОД!

— Говорить Ужгород! З далеких вершин і долинах шле тобі, Радянська Україно, свій щирий привіт Закарпаття.

Тобі, алатонізі Каске, тобі,
старовині Лалюле, тобі, вісто го-
родай — сопаниа Одесо, і нив —
вельмийа Дюбас і аелеса Бую-
вино, тобі, сивей Салутце —
Ляйвор, вилканиа кивко Кер-
пачі! — Так розпочалася перша
радіопередача з Ужгорода для дру-
жини Радича в Україні.

Доктор перелаз боску з головною Народною Радою тов. І. І. Туратинським, з яким розмовляється про дослідження Закарпатської області як ніс мізького життя.

була присвячена показу народної творчості, гуртка художньої самотнізації. По всіх містах і селах Радянської України прогучала з цієї асфід записувалися народні пісні на честь нашого батька Сталина. Хорі ужгородської вишарської семінарії та села Радянська записали народні побити пісні: «Ой, пряду, пряду», «Гей, хлопці зі теменим», «Гей, Мадрид, чи не рє» та інші.

Солдани Степан Грицак з села
Липча, Хмельської округи, співав
в супроводі солдати свого земляка
Кириля Сабона пісню про Довбу-
ша, легендарного героя Закар-
паття.

Поэт А. Патрус-Кариласький прочитал повесть «Шуки, шуми, казино»...

Б1. Радіопередача изъ Ужгорода 8.1.1933 года. Карпаторусскій

ГОЛОСЪ.

1933. 11 січня. № 7 (181). С. 3.

Б2. Говорить Ужгород! Закарпатська правда. 1.12.1945. № 177. С.1.

ТИХО! ЙДЕ ПЕРЕДАЧА

ПИЛАГО Давид, вышеступив на сцену, обратился к зрителям: «Спасибо вам за то, что вы пришли на этот концерт». Он начал петь: «Спасибо вам за то, что вы пришли на этот концерт». Он начал петь: «Спасибо вам за то, что вы пришли на этот концерт».

[illegible]

Заурядович, членом
комиссии по рассле-
дованию дела
Генриетты Бланк, Заурядович
привел следующие
данные: в августе
1937 года в
экономическом
отделе НКВД
было сообще-
ние о том, что
сестра сына
Павла, некто
Татьяна, в
июле 1937 года
уехала в Москву
в гости к
сестре, извест-
ной под именем
Татьяны. В
этом сообщении
не было
указано, куда
уехала Татьяна.
Вопрос о том,
куда уехала
Татьяна, не
был решен.
Вопрос о том,
куда уехала
Татьяна, не
был решен.

БЗ. Кудрявська Л. Тихо! Йде передача. Закарпатська правда. 1968. № 41 (7522), 18 лютого. С. 2. Закарпатська правда, 1965.

Додаток В. План для написання аналітичного матеріалу на історичну тематику.

Автор статті	
Ідея, мета	
Варіант (варіанти) назви	
Композиція: про що напишете у вступі, в основній частині та яким, імовірно, буде висновок?	
Чому стаття важлива? Чому її будуть читати?	
Назвати джерела інформації (з ким поспілкуєтеся для того, щоб отримати якомога більше відомостей і краще розкрити тему?)	
Які фотографії, ілюстрації використаєте?	

Додаток Г. Приклади виконання колективних завдань студентами-журналістами

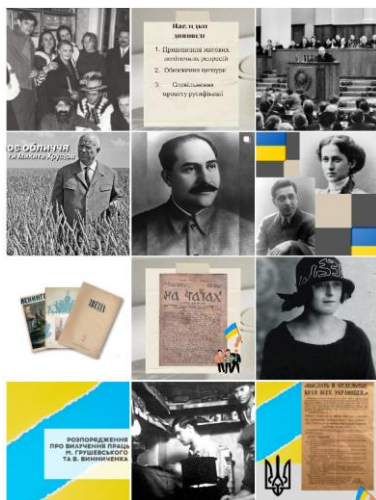
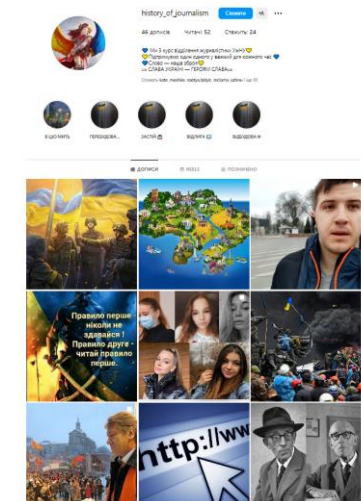
Журнал «ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ» 2023 2

**ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ
ЖУРНАЛІСТИКИ**

Зміст журналу

Зміст.....	2
Михайло Грушевський.....	5
(Підготували Валерія Рубанюк)	
Володимир Винниченко.....	7
(Підготували Сергій Милошук)	
Левко Касанович.....	11
(Підготували Христина Сібулатова)	
Михайло Хрущев і його доповіді.....	14
(Підготували Марія Кочкач)	
Остань Вовина.....	15
(Підготували Марія Кочкач)	
Сергій Параджанов.....	17
(Підготували Андріана Катона)	
Михайло Кабачник.....	20
(Підготували Андріана Катона)	
Степан Бандера.....	22
(Підготували Макс Пунчар)	
Дмитро Довгань.....	27
(Підготували Христина Сібулатова)	
Андрій Пятур-Корватський.....	31
(Підготували Марія Кочкач)	
Василь Симоненко.....	32
(Підготували Сергій Милошук)	
Олександр Гончар.....	34
(Підготували Тетяна Світличка)	
Петро Скурат.....	37
(Підготували Аєліна Сарайбі)	
Павло Зарубинський.....	39
(Підготували Аєліна Сарайбі)	
В'ячеслав Чорновіл.....	41
(Підготували Андріана Катона)	

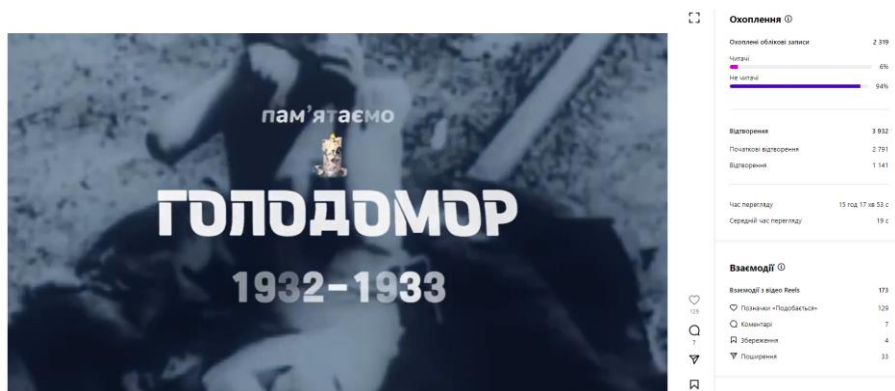
Г 1. Сторінки журналу з історії української журналістики

Г 2. Тематична інстаграм-сторінка

Г 3. Проведення ток-шоу на історичну тематику в аудиторії

Г 4. Приклад студентського відеоматеріалу до Дня пам'яті жертв Голодоморів та охоплення публікації на сторінці @jouru_uzhnu.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Теми і плани лекцій та практичних занять.....	9
Тема 1. Розвиток українських медіа в перші десятиліття після Другої світової війни.....	9
Тема 2. Репресивні заходи щодо української культури й науки в кінці 40-х – на початку 50-х рр.	11
Тема 3. Закарпатська періодика після приєднання краю до складу УРСР».....	12
Тема 4. Українські друковані медіа періоду «відлиги».....	13
Тема 5. Розвиток українського радіомовлення	15
Тема 6. Етапи становлення і розвитку телебачення в Україні	17
Тема 7. Особливості медіа в епоху «застою».....	19
Тема 8. Культурна та літературно-духовна проблематика у ЗМІ другої половини ХХ ст.....	20
Тема 9. Рух опору в другій половині ХХ ст.....	22
Тема 10. Проблематика української незалежності в публіцистиці ХХ ст.	24
Тема 11. Особливості української агенційної журналістики	25
Тема 12. Специфіка розвитку української журналістики після проголошення курсу на перебудову та гласність	27
Тема 13. Українська журналістика перших років незалежності	29
Тема 14. Утиски свободи слова в незалежній Україні.....	30
Тема 15. Українська журналістика після президентських виборів 2004/2005 рр.....	32
Тема 16. Створення і розвиток Суспільного мовлення України	34
Тема 17. Сучасна українська журналістика: від Революції Гідності до повномасштабного вторгнення Росії	35
Оцінювання результатів.....	38
Література до курсу	42
Додатки.....	48

УДК 070(09) (477) (076)
І-90

Навчально-методичне видання

Укладачі:

Бідзіля Юрій Михайлович, доктор наук із соціальних комунікацій,
професор,

Толочко Наталія Валеріївна, кандидат наук із соціальних
комунікацій, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «УжНУ»

**Історія української журналістики
(II половина XX – початок XXI ст.)**

Навчально-методичний посібник

Історія української журналістики (II половина XX – початок XXI ст.): навчально-методичний посібник до вивчення курсу для студентів-журналістів / уклад.: Бідзіля Ю. М, Толочко Н. В. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2024. 54 с.

Формат 60×84/16. Папір офіс. Гарнітура Cambria.

Друк офс. Ум. друк. арк. 2.

Тираж 35 шт.

Видавництво «ФОП Сабов А. М.»

м. Ужгород, вул. Університетська, 21/220

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК

№ 4855 від 25.02.2015 р.

Друк: ФОП Сабов А. М., тел. 099-315-00-93.